

ROZWÓJ MOWY DZIECKA

Opóźnienia bądź zaburzenia rozwoju mowy są jednym z najczęściej występujących problemów rozwojowych u dzieci. Powszechnie uważa się, że dotyczą one około 7% populacji. Wczesne rozpoznanie u dziecka nieprawidłowego rozwoju mowy i podjęcie właściwej stymulacji lub terapii ma duże znaczenie, także ze względu na różnorodne skutki zaburzeń mowy u dziecka:

- brak prawidłowego rozwoju mowy wpływa niekorzystnie na kształtowanie się relacji rodziców i dziecka,
- dziecko ma trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi osobami zarówno dorosłymi, jak i rówieśnikami. Doświadcza frustracji nie będąc zrozumianym, a często też nie rozumiejąc kierowanych do siebie wypowiedzi. W rezultacie pojawia się tendencja do unikania kontaktów społecznych izolacji. Niektóre dzieci reagują zachowaniami buntowniczymi czy agresywnymi,
- gdy zmniejszenie sprawności językowej utrzymuje się do wieku szkolnego, dziecko doświadcza niepowodzeń szkolnych. Wysilek wkładany w naukę nie znajduje odzwierciedlenia w uzyskiwanych ocenach,
- doświadczenie niepowodzeń, stała frustracja, przemęczenie związane z koniecznością wkładania większej pracy i poświęcanie dłuższego czasu na odrabianie lekcji, brak satysfakcjonujących relacji społecznych, izolacja stanowią istotny czynnik ryzyka wystąpienia u dzieci i młodzieży zaburzeń depresyjnych i lękowych.

Prawidłowy rozwój mowy i języka:

0-1 miesiąc - różne rodzaje krzyku, mlaskanie , cmokanie,

- głośny, nagły dźwięk wywołuje zmianę w zachowaniu niemowlęcia.

2-4 miesiąc - głużenie (gruchanie) – niemowlę śpiewa (guu, agu, aku...),

- reaguje na różne dźwięki, głośno się śmieje.

4-6 miesiąc – gaworzenie, czyli pierwsze zabawy głosem – dziecko

zaczyna prowadzić „rozmowę” z dorosłym opiekunem,

postępując się prostymi sylabami. Gaworzenie będzie bardziej intensywne jeśli dorośli zwrócą na nie uwagę i będą naśladowali swoje dzieci – w ten sposób zachęcą je do mówienia.

- 6-7 miesiąc** – gaworzenie samonaśladowcze – dziecko wielokrotnie powtarza identyczne sylaby (np. bababa, dadada, mamama),
- w chwilach zadowolenia gaworzenie jest intensywniejsze,
  - około 7 miesiąca życia pojawiają się pierwsze prototypy wyrazowe, czyli wypowiedzi przypominające wyrazy.

Dzieci niesłyszące nie gaworzą w sposób samonaśladowczy. Jeśli niesłyszące niemowlę obserwowało w swoim otoczeniu język migowy – zaczyna „gaworzyć” palcami.

- 9-10 miesiąc** – echolalia (zmiennie gaworzenie) – dziecko próbuje naśladować mowę dorosłych, jego wypowiedzi składają się z wielokrotnie powtórzonych różnych sylab,
- rozumienie kilkunastu słów m.in. imion, nazw zabawek oraz zakazu „nie ruszaj”.

- 11-12 miesiąc** – wypowiedzi coraz bardziej przypominają brzmieniem wyrazy danego języka,
- roczne dzieci wypowiadają przeciętnie około 6 słów, ale są i takie które nie wypowiadają jeszcze żadnego i takie, które wymawiają około 50 wyrazów.

Po 12 miesiącu życia następuje intensywny rozwój mowy oraz rozumienia.

Reagują na pytania o bliskich, np. „gdzie tata?” oraz na prośby takie jak „daj misia”.

Wypowiedzi dziecka są jednoczłonowe i stanowią etykiety dla przedmiotów, zabawek czy

osób. Dziecko w tym czasie rozumie kilka lub kilkanaście słów odnoszących się do najbliższego otoczenia. Reaguje na domowników, nazwę ulubionego pokarmu czy nazwę sytuacji np. spacer. Pierwszy wyraz, który coś znaczy powinien pojawić się między 8 a (najpóźniej) 18 miesiącem życia.

14 miesiąc – w słowniku dziecka rzeczowniki przeważają nad czasownikami, nie obserwuje się jeszcze łączenia wyrazów. Wypowiedziane słowo pełni rolę zarówno nazwania przedmiotu, jak i czynności z nim związanej (np. „buty” jako nazwa przedmiotu, ale również prośba o to, aby je założyć).

18-23 miesiąc - początek wypowiedzi dwuwyrzowych,
- następuje dalszy rozwój słownictwa oraz rozumienia poleceń i zakazów,
- 20 miesięczne dziecko wymawia średnio około 170 wyrazów,
- duże znaczenie odgrywa fakt, że rozumienie znacznie wyprzedza rozwój wypowiedzi dziecka.

2 lata - pojawiają się liczebniki – jeden, dwa... i rozróżnienie ja, ty.
Dziecko zaczyna używać zaimka się np. myję się, bawię się,
- coraz więcej pytań i przeczeń – coś nie jest ładne, czegoś nie ma,
- przeważają zdania pojedyncze.

3 lata – poprawna wymowa samogłosek ustnych (a,e,i,o,u,y), spółgłosek nosowych (m,n,ń), spółgłosek (h,f,w,t,d),
- zaczyna śmiało posługiwać się zdaniami złożonymi.

4 lata – poprawna artykulacja spółgłosek,

- spółgłoski miękkie (ś,ć,ź) mogą być jeszcze wymawiane jako mniej miękkie np. (si),
- czterolatek nie powinien zamieniać (t,d) na (k,g) lub odwrotnie, może jednak zamieniać spółgłoski (sz,ż,cz) na (ś,ź,ć).

5 lat – poprawna wymowa spółgłosek (sz,ż,cz) lub zastępowanie ich spółgłoskami (s,z,c),

- poprawna wymowa spółgłoski r lub zastępowanie jej spółgłoską l,
- 35% dzieci 5-letnich prawidłowo wymawia r,
- pięciolatek tworzy własne wyrazy np. „ukradacz”- złodziej.

6 lat – poprawna wymowa spółgłosek (sz,cz,ż) oraz spółgłoski r,

- większość dzieci poprawnie wymawia spółgłoskę r zanim ukończy 6 rok życia,
- 20% 6-latków spółgłoski dźwięczne nadal wymawia tylko częściowo dźwięcznie.

7 lat - prawidłowa wymowa wszystkich spółgłosek i samogłosek języka polskiego,

- do około 10 roku życia mowa dziecka będzie nabierała cech mowy dojrzałej.

Oczywiście rozwój mowy nie u wszystkich dzieci przebiega jednakowo, u jednych szybciej i te dzieci zaczynają mówić wcześniej, u innych zaś wolniej co przejawia się późniejszym pojawieniu się pierwszych słów i wolniejszym przyswajaniu sobie wymowy niektórych głosek. Stopień rozwoju mowy zależy od różnych czynników: wpływ środowiska, zdolności pedagogiczne rodziców oraz psychofizyczny rozwój dziecka należą do najważniejszych. Należy jednak być świadomym etapów rozwoju mowy i obserwować ich rozwój u dziecka. Opóźnienia w pojawieniu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać 6 miesięcy. Jeżeli mamy jakieś wątpliwości należy skonsultować się z pediatrą i logopedą. Warto pamiętać, że im wcześniej wykryta wada – tym krótsza terapia.